

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

2012

Cheng Qiu

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta filozofická

Bakalářská práce

Mocenské ambice Íránu a jeho nukleární program
Cheng Qiu

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Studijní program Mezinárodní teritoriální studia

Studijní obor Mezinárodní vztahy - britská a americká studia

Bakalářská práce

Mocenské ambice Íránu a jeho nukleární program

Cheng Qiu

Vedoucí práce:

PhDr. Martina Ponížilová

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Prohlašuji, že jsem práci zpracoval samostatně a použil jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2012

.....

Chtěl bych tímto poděkovat PhDr. Martině Ponížilové za cenné rady, ochotu, trpělivost a celkové vedení, které mi při psaní bakalářské práce poskytla.

Obsah

1 ÚVOD	1
2 ÍRÁNSKÝ NUKLEÁRNÍ PROGRAM.....	5
2.1 Důvody pro vývoj nukleárního programu	5
2.2 Počátky íránského nukleárního programu	6
2.3 Íránský nukleární program během Islámské revoluce.....	7
2.4 Nukleární program po smrti Chomejního	8
2.5 Možné dopady nukleárního programu	11
2.5.1 Ekonomické dopady.....	11
2.5.2 Vojenské dopady.....	12
2.5.3 Politické dopady	13
3. ÍRÁNSKÉ ZAHRANIČNÍ VZTAHY	15
3.1 Írán a Spojené státy americké.....	15
3.2 Írán a Rusko	19
3.4 Írán a Turecko	24
3.5 Írán a země Perského Zálivu	27
3.5.1 Írán a Irák	28
3.5.2 Írán a Saúdská Arábie.....	29
3.5.3 Írán a Spojené arabské emiráty	31
3.5.4 Írán a Bahrajn.....	32
3.5.5 Írán a Kuvajt	33

3.5.6 Írán a Katar	34
3.5.7 Írán a Omán	35
3.6 Írán a Afghánistán	35
3.7 Írán a Pákistán	36
3.7 Írán a terorismus	37
4 ZÁVĚR	38
5 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ	41
6 RESUMÉ	46
7 PŘÍLOHY	47

1 ÚVOD

Proliferace zbraní hromadného ničení patří v současnosti mezi nejdiskutovanější otázky v oblasti mezinárodní bezpečnosti a je chápána jako jedna z nejdůležitějších celosvětových hrozeb¹. Hlavní bezpečnostní riziko související s proliferací nukleárních zbraní představuje hrozba změny v uspořádání moci v důsledku získání nukleárních zbraní státem, který dříve tento arzenál nevlastnil. Tento arzenál nejenže drastickým způsobem naruší status quo, ale ohrožuje další státy a vytváří na ně velký tlak, který je vede k tomu, aby se ke své obraně vyzbrojily stejným arzenálem. Vedle hrozby zvyšování počtu států, které vlastní nukleární zbraně, posledních letech narůstá riziko zneužití nukleárních zbraní teroristickými skupinami disponujícími finančními prostředky, pro něž není složitý problém získat tento ničivý arzenál. Povědomí ohledně možnosti případného zneužití těchto zbraní výrazně zesílilo po teroristických útocích v New Yorku a ve Washingtonu dne 11. září 2001.

Samotné počátky rozvoje nukleárního programu sahají do první poloviny čtyřicátých let a jsou především spojené s projektem Spojených států amerických zvaným Manhattan, který v srpnu 1945 vyústil ve výrobu jaderných zbraní, které byly následně svrženy na Hirošimu a Nagasaki. Po skončení druhé světové války nukleární zbraně hrály zásadní roli ve strategiích velmocí. Sloužily nejen jako prostředek k zajištění vojenské bezpečnosti státu, ale také představovaly symbol prestiže. Proto během relativně krátké doby pět vítězných mocností; Spojené státy americké (1945), Sovětský Svaz (1949), Velká Británie (1952), Francie (1960) a Čína (1964); získaly nukleární zbraně. Ukázalo se, že země, které disponují jadernými zbraněmi a jsou schopné je vyrábět, získávají automaticky významné postavení na mezinárodním poli². Členové tohoto

---

¹ WHITE HOUSE. *National Strategy to Combat Weapons of Mass Destruction* [online]. 2002 [cit. 2012-04-10]. Dostupné z: <http://www.fas.org/irp/offdocs/nspd/nspd-wmd.pdf>

² BAGHAT, Gawat. Nuclear Proliferation: The Islamic Republic of Iran. *International Studies Perspectives*. 2006.

tzv. jaderného klubu tak nepopíratelně disponují velkou mocí a mohou výrazně ovlivňovat mezinárodní politiku. Jako reakci na zmíněnou proliferaci nukleárních zbraní byla podepsána Smlouva o nešíření jaderných zbraní (*Non-proliferation Treaty* - NPT). Ta přinesla poměrně kontroverzní řešení tohoto problému, když držitelé jaderných zbraní byli omezeni na ty státy, které jaderné zbraně testovaly do 1. ledna 1967.

Po skončení studené války nastalo výrazné snižování jaderného arzenálu na stranách dřívějších rivalů Spojených států amerických a Sovětského svazu, resp. Ruské federace. Tyto odzbrojovací snahy proběhly formou smluv START v 90. letech³. Rozpad Sovětského svazu však měl za následek zrod nových nástupnických států; Ukrajiny, Běloruska a Kazachstánu disponující nukleárním arzenálem. Tento palčivý problém byl vyřešen, když se tyto vyjmenované země následně dobrovolně vzdaly jaderných zbraní. Ve druhé polovině dvacátého století také došlo k úvahám některých států, především v Asii, ohledně strategických výhod vlastnictví jaderných zbraní. To se naplno projevilo, když do nukleárního klubu těsně po sobě vstoupili dlouhodobí rivalové Indie a Pákistán, společně s Izraelem⁴ a později Severní Koreou. I státy takzvané Osy zla⁵ uvažovaly nad strategickými výhodami vlastnictví zbraní hromadného ničení. Írán se nachází v nestabilním regionu Blízkého východu. Strategická důležitost tohoto regionu je umocněna tím, že se zde nacházejí rozsáhlé zásoby ropy a zemního plynu, životně důležitých surovin pro chod dnešní civilizace.

---

³ Odzbrojovací smlouva START podepsána v roce 1991 mezi USA a SSSR, které vyústila v odstranění zhruba 80 % všech strategických jaderných zbraní. Během 70. let zmíněné země také podepsaly smlouvy SALT I a SALT II, stanovující horní hranice strategických útočných zbraní a omezení vývoje některých druhů nukleárních zbraní.

⁴ Izrael nikdy oficiálně nepřiznal nebo popřel, že vlastní nukleární zbraně. Podle odborníků je však vlastní.

⁵ George W. Bush takto ve své Zprávě o stavu Unie označil Severní Koreu, Írán a Irák.

Na území Íránu se nacházejí čtvrté největší zásoby ropy na světě a druhé největší zásoby zemního plynu⁶. Ze všech států Blízkého východu má Írán nejvíce vojáků v aktivní službě, rezerv i polovojenských jednotek⁷. Zahraniční politika této země zároveň vykazuje silné prvky konfrontace⁸. To v kombinaci s jejich nukleárním programem a vývojem balistických raket vzbuzuje na mezinárodní scéně četné obavy, že by se nemuselo jednat o mírové využití nukleární technologie.

Ve své práci budu analyzovat dopady íránského nukleárního na vztahy s okolními zeměmi v regionu, Spojenými Státy americkými a Ruskem. Cílem práce je zjistit jaký vliv měl íránský nukleární program na tyto vztahy. Práce je rozdělena do dvou částí. V první z nich se budu zabývat nejdůležitějšími fakty týkajícími vývoje íránského nukleárního programu a potencionálními důvody vývoje nukleárního programu. Nejdřív se budu zabývat důvody, které islámskou republiku vedou k rozvoji nukleárních technologií. Dále popíšu historický vývoj íránského nukleárního programu. První část bude ukončena úvahou nad možnými dopady íránského nukleárního programu. Druhá část je zaměřená na rozbor vztahů mezi Íránem a dalšími zeměmi v regionu. Nejprve budou rozebrány vztahy Íránu se Spojenými státy americkými a Ruskou federací. Následně se zaměřím na vztahy Íránu se klíčovými zeměmi v regionu jako jsou Izrael a Turecko. Nebudou chybět země Perského zálivu a nakonec se také zmíním o sousedním Pákistánu a Afghánistánu.

Práce vychází převážně z odborných materiálů ze zahraničí, prohlášení čelních představitelů jednotlivých zemí a zpráv zpravodajských agentur. Limitujícím faktorem této práce může být skutečnost, že téma íránského nukleárního programu se prolíná do

---

⁶ CIA WORLD FACT BOOK: *Iran* [online]. [cit. 2012-04-10]. Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ir.html>

⁷ GLOBAL SECURITY: *Iran Military Guide* [online]. [cit. 2012-04-10]. Dostupné z: <http://www.globalsecurity.org/military/world/iran/>

⁸ Írán se veřejně ostře vymezuje vůči Izraeli a Spojeným státům Americkým, což má za cíl vytvořit externího nepřítele a získat veřejné sympatie zvláště v arabských zemích.

některých technických oborů a že ne všechny informace ohledně íránského nukleárního programu jsou veřejně dostupné.

2 ÍRÁNSKÝ NUKLEÁRNÍ PROGRAM

2.1 Důvody pro vývoj nukleárního programu

Jaké důvody vedly Írán, aby pokračovala ve svém nukleárním programu? Hlavní představitelé této země uvádějí jako nejdůležitější důvod omezené množství ropy. Írán je dnes jedním z předních exportérů této suroviny a zároveň vlivným členem skupiny Organizace zemí vyvážejících ropu (*Petroleum Exporting Countries* - OPEC). Jednou by však mohla tato surovina dojít, a aby mohl Írán předejít zhroucení ekonomiky, potřebuje zvládnout výrobu jaderné energie. Dle íránských politiků je jejich nukleární program založen čistě na civilní bázi a potřeba jaderné energie je podle nich existenčním zájmem íránského národa.

Vývoj nukleárního programu má i silnou bezpečnostní motivaci. Írán se nachází v nestabilním regionu blízkého východu a je obklopen nepřátelskými i nukleárně vyzbrojenými státy, proto pro něj nukleární zbraně představují důležitý prvek odstrašování. Hlavním protivníkem Íránu v regionu byl až do pádu režimu Saddáma Husajna v roce 2003 Irák. Nyní se Írán strategicky vymezuje především proti jadernému Izraeli. Z globálního hlediska se Írán cítí nejvíce ohrožován Spojenými státy, se kterými má již po tři desetiletí vyhraněné vztahy⁹. Írán zároveň vyvíjí pokročilé balistické střely, které by byly zřejmě nejpravděpodobnějším nosičem nukleárních hlavic. Írán vyvinul balistické střely Shahab-3 díky technické pomoci od Severní Koreje. Tyto střely byly několikrát s rozdílnými úspěchy testovány, přičemž jejich dosah je až 1 300 kilometrů a jsou schopny nést až 1 200 kilogramů nákladu. Tato střela by měla být schopna udeřit na Izrael¹⁰.

Nukleární zbraně jsou v Íránu často spojovány s ideologií, což je jeden z důvodů, proč vyvolávají na Západě takové znepokojení.

⁹ CHUBIN, Litwak. Debating Iran's Nuclear Aspirations. *The Washington Quarterly*, 2003.

¹⁰ FEICKERT, Andrew. Iran's Ballistic Missile Capabilities. *CRS Report for Congress*. 2004.

Autoritářský režim v Íránu se obává amerických snah o šíření demokracie a cítí se utiskován okolním světem. Držení jaderných zbraní by mohlo Íránu napomoci v udržení *statusu quo* na Blízkém východě a tím i uchování vlastního režimu. V neposlední řadě by Írán rád získal statut hlavní regionální mocnosti na Blízkém východě a tím si vydobyl mezinárodně uznávanou národní prestiž a respekt Západu.

2.2 Počátky íránského nukleárního programu

Íránský nukleární program byl zahájen ke konci padesátých let, během úřadování amerického prezidenta Dwighta D. Eisenhowera. V této době byla studená válka v plném proudu a šáh Réza Pahlaví byl dosazen na íránský trůn britsko-americkým převratem poté, co v roce 1951 demokraticky zvolená vláda premiéra Muhammada Mossadeka znárodnila íránská ropná naleziště a současně začínala ohrožovat zájmy „Západu“ v rámci celého Blízkého východu. Šáh Réza Pahlaví byl považován za spolehlivého spojence západu a Írán, který hraničil se Sovětským svazem, byl považován za důležitý štít proti komunismu a arabskému nacionalismu v regionu. Írán v této době udržoval velmi dobré vztahy s Izraelem a byl v regionu hlavním příjemcem amerických zbraní. Současně Izrael, Írán a Saúdská Arábie byly vnímány jako záruky stability v regionu¹¹.

S novým spojencem udržují západní země blízké vztahy a jeví se jako ideální kandidát ke spolupráci na poli jaderného výzkumu. V roce 1957 byla v rámci amerického programu *Atoms for Peace* navázána spolupráce se Spojenými Státy, jejíž cílem bylo rozvíjet nukleární technologie pro mírové užití. Západ viděl dvě hlavní výhody v poskytnutí jaderné energie Íránu. Zaprvé by Írán díky produkci jaderné energie mohl

---

¹¹ GHARAGOUZLOO, Iraj. U.S. Iranian Relations: The Road Ahead. *Strategic Research Project*. 2010.

uvolnit více ropy pro export a zadruhé to umožní americkým a evropským společnostem angažovat se v Íránu. V rámci této nukleární spolupráce Írán získal nukleární materiál a technickou pomoc pro vlastní mírový výzkum jádra. V roce 1959 bylo na šáhův popud zřízeno první výzkumné středisko na Teheránské univerzitě, jehož součástí byl i pět megawattový výzkumný reaktor, který Spojené státy dodaly v roce 1967. Ty následně poskytly i další významná zařízení. Írán podepsal v červenci 1968 Smlouvu o nešíření jaderných zbraní a následně ji v roce 1970 ratifikoval. Mezinárodní agentura pro atomovou energii (*International Atomic Energy Agency* - IAEA) uzavřela s Íránem dohodu o zárukách v roce 1974. Po návštěvě Spojených států na počátku sedmdesátých let Šáh Rezá Pahlaví ohlásil velkolepý plán na výstavbu třiatvace ti jaderných reaktorů, která měla být dokončena do roku 2000. Byla uzavřena smlouva s německou společností Kraftwerk Union, která započala s výstavbu jaderné elektrárny Bušer, a s francouzskou společností Framatome, která měla vybudovat dva jaderné reaktory u města Bandar-Abbas. V 70. letech také Írán podepsal dohodu s Jihoafrickou republikou, ve které se zavázal financovat jihoafrický nukleární program výměnou za dodávky obohaceného uranu. Islámská revoluce v roce 1979 všechny ambiciózní plány íránského nukleárního programu zbrzdila a následně se program do poloviny osmdesátých let téměř zastavil¹².

2.3 Íránský nukleární program během Islámské revoluce

Velmi progresivní vývoj íránského jaderného programu byl zastaven islámskou revolucí v roce 1979. Režim ajatolláha Chomejního, který ovládl zemi, měl vůči nukleárnímu programu a všemu, co bylo nějakým způsobem spojeno se západem, negativní postoj. Režim Ajatolláha Chomejního v rámci své protizápadní orientace jaderné reaktory

---

¹² NUCLEAR THREAT INITIATIVE. *Iran* [online]. [cit. 2012-04-23]. Dostupné z: <http://www.nti.org/country-profiles/iran/>

nedokončil, neboť věřil, že jadernou energii Írán nepotřebuje a vyhnal ze země západní vědce a přerušil spolupráci s firmami ze Západu.

Důvodů, proč se režim ajatolláha Chomejního rozhodl vrátit k nukleárnímu programu, může být několik. Režim ajatolláha Chomejního musel od svého nástupu k moci čelit kromě domácí nestability i vnějším problémům. Země přišla o spojení Spojených států amerických. Rok poté, co se režim chopil moci, byl Írán napaden sousedním Irákem. Osm let trvající válka, ve které Iráčané opakovaně bombardovali jadernou elektrárnu Bušer, podnikali raketové útoky na íránská města, měla na Írán katastrofální dopad. Země byla vyčerpaná a navíc se cítila ohrožena rostoucími jadernými kapacitami Iráku. Samotná válka skončila patovou situací. Iráčané přes omezené zisky na začátku války nebyli schopni postoupit hlouběji do vnitrozemí Íránu. Íránu se sice podařilo za cenu vysokých ztrát na životech vytlačit Iráčany ze svého území, ale nebyl schopen Irák vyloženě porazit. Zkušenosti z tohoto konfliktu přesvědčily íránský režim, že konvenční síly selhaly a nukleární zbraně by mohly sloužit jako efektivní odstrašující prostředek. Tyto skutečnosti poskytují vysvětlení, proč se režim ajatolláha Chomejního nakonec vrátil k nukleárnímu programu a posílil nukleární výzkumný program.

2.4 Nukleární program po smrti Chomejního

Nástup umírněnějšího prezidenta Rafsandžáního po smrti ajatolláha Chomejního ke konci 80. let měl za důsledek, že se Írán snažil o co největší samostatnost ve svém nukleárním úsilí. A to především v úsilí zbavit se závislosti na pomoci od západních zemí. Írán se soustředil hlavně na obohacování uranu, což při podmínce plné samostatnosti vyžaduje těžbu uranu, jeho zpracování do podoby uranového koncentrátu, plynové konverze a nakonec jeho obohacování. Aktivity Íránu ovšem směřovaly i ke zpracování plutonia, druhého způsobu získání jaderného paliva. V

roce 1991 Írán oznámil záměr dokončit stavbu jaderné elektrárny v Bušeru, která byla bombardováním během Irácko-iránské války poškozena, Německo však odmítlo ve stavbě pokračovat kvůli možnému zájmu Íránu o nukleární zbraně. Írán také usiloval o pomoc ze strany Čínské lidové republiky a Brazílie, nakonec ovšem navzdory nesouhlasu Spojených států amerických podepsal dohodu s Ruskem, podle které měl být první reaktor dokončen v roce 2001¹³.

Důležitým hráčem na poli íránského nukleárního programu se stalo Rusko, když s Íránem v lednu 1995 podepsalo dohodu o dokončení práce na reaktoru v Bušeru a dodávce dalších tří reaktorů. Tato rusko-iránská spolupráce vyvolala vlnu nevole na straně USA. Ty se obávaly, že by deklarovaný mírový výzkum v Bušeru mohl ve svém důsledku díky dodaným technologiím a materiálu napomoci íránskému nukleárnímu programu ve vojenské dimenzi. V této souvislosti vyvstaly obavy, že Írán se mohl dozvědět, jak postavit podobné utajované zařízení a pak nepozorovaně vyrábět uran vhodný pro výrobu zbraní. Spojené státy poté zavedly rozsáhlé sankce proti Íránu a přiměly Rusko a další potencionální (zejména evropské) dodavatele, aby zastavily export citlivé jaderné technologie dvojího použití do Íránu.

Počátek krize spojené s íránským jaderným programem se datuje k srpnu 2002, kdy íránská exilová skupina *National Council of Resistance of Iran* uveřejnila informace o zařízeních ve městech Natanz a Arak. Tyto informace byly následně potvrzeny několika členskými státy IAEA a doloženy zveřejněním satelitních snímků daných zařízení v prosinci téhož roku. V lednu 2003 íránští představitelé poprvé oficiálně přiznali existenci těchto zařízení a oznámili snahu o plné zvládnutí všech etap jaderného palivového cyklu. Od března 2003 se jaderný program Íránu stal cílem

---

¹³ IRAN WATCH. *IRAN'S NUCLEAR PROGRAM* [online]. [cit. 2012-04-23]. Dostupné z: <http://www.iranwatch.org/wmd/wmd-nucleaessay-footnotes.htm>

široké inspekce IAEA, která odhalila více než dvacetileté skrývání jaderných aktivit a další četná porušení přijatých závazků¹⁴.

Za účelem vyřešení krize ohledně nukleárního programu Íránu Spojené státy naléhaly, aby byla záležitost předána Radě bezpečnosti OSN, a následně Německo, Francie a Velká Británie zahájily s Íránem diplomatická jednání. Ve snaze přivést Írán k dodržování mezinárodních závazků zástupci Velké Británie, Německa a Francie ve spolupráci s IAEA nabídli Íránu ekonomické výhody výměnou za to, že se Írán zaváže ke spolupráci s IAEA a přeruší veškeré aktivity související s obohacováním uranu a jeho znovuzpracováním. V polovině listopadu 2004 všechny uvedené strany uzavřely tzv. Pařížskou dohodu, která potvrzovala závazky Íránu ohledně dodržování NPT, nicméně která uznávala právo Íránu na vyvíjení jaderných technologií pro mírové účely. Tento postup ze strany Íránu se ovšem projevil pouze jako zdržovací taktika a následně v roce 2005 Írán porušil Pařížskou dohodu, když deklaroval právo na zvládnutí všech etap jaderného palivového cyklu a začal urychlovat aktivity související s obohacováním uranu¹⁵.

V červenci 2006 Rada bezpečnosti OSN schválila rezoluci č. 1696¹⁶, které Íránu nařizovala, aby zastavil aktivity spojené s obohacováním uranu. Írán se této rezoluci odmítl podřídit. V prosinci téhož roku následovala rezoluce Rady bezpečnosti č. 1737¹⁷, která uvalila na Írán sankce včetně embarga na dovoz nukleárního a vojenského materiálu a zmrazení kont osob spojené s nukleárním programem. Během několika dalších let následovaly další rezoluce Rady bezpečnosti uvalující sankce na Írán. Poslední a nejvážnější vlna sankcí byla uvalena

---

¹⁴ SQUASSONI, Sharon. Iran's Nuclear Program: Recent Development: *CRS Report for Congress* [online]. 2006 [cit. 2012-03-12]. Dostupné z: <http://www.fas.org/sgp/crs/nuke/RS21592.pdf>

¹⁵ IRAN WATCH. *IRAN'S NUCLEAR PROGRAM* [online]. [cit. 2012-04-23]. Dostupné z: <http://www.iranwatch.org/wmd/wmd-nucleaessay-footnotes.htm>

¹⁶ SECURITY COUNCIL. *Resolution 1696* [online]. [cit. 2012-04-23]. Dostupné z: <http://daccess-ods.un.org/TMP/940544.158220291.html>

¹⁷ SECURITY COUNCIL. *Resolution 1737* [online]. [cit. 2012-04-23]. Dostupné z: <http://daccess-ods.un.org/TMP/3879183.5308075.html>

v roce 2010 rezolucí č. 1929¹⁸. V této rezoluci bylo na Írán uvaleno naprosté zbrojní embargo, Íránu byly zakázány jakékoliv aktivity spojené s balistickými raketami, kromě už dřívějších zmražení kont osob spojené s nukleárním programem nyní byly zmraženy konta Íránských revolučních gard. V neposledním řadě rezoluce autorizovala inspekci a konfiskaci dopravovaného nákladu, který by porušoval zmíněné rezoluce.

V poslední zprávě za roku 2011 IAEA oznámila, že Írán do roku 2003 prováděl experimenty s cílem vyrobit nukleární bombu. Zároveň IAEA vyjádřila „rostoucí obavy“ ohledně vojenské dimenze íránského nukleárního programu a žádá Írán, aby poskytl více informací a přístup do všech svých jaderných zařízení¹⁹.

2.5 Možné dopady nukleárního programu

Pokud se zamyslíme nad dopady, který může úspěšně dokončený nukleární program pro Írán mít, můžeme dojít ke třem potenciálním typům dopadů, které jsem rozdělil na ekonomické, vojenské a politické.

2.5.1 Ekonomické dopady

Ekonomické důsledky mohou být vesměs pozitivní. Írán produkuje elektřinu primárně ze zemního plynu (53%) a ropy (44%)²⁰, díky nukleární technologii by mohl Írán produkovat více elektřiny a následně přebytek ropy a zemního plynu uvolnit pro export.

---

¹⁸ SECURITY COUNCIL. *Resolution 1929* [online]. [cit. 2012-04-23]. Dostupné z: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N10/396/79/PDF/N1039679.pdf?OpenElement>

¹⁹ IAEA. *IAEA Board Report, 18 November 2011* [online]. 2011 [cit. 2012-04-23]. Dostupné z: <http://www.iaea.org/Publications/Documents/Board/2011/gov2011-65.pdf>

²⁰ U.S. Energy Information Administration: *Iran* [online]. [cit. 2012-04-08]. Dostupné z: <http://www.eia.gov/countries/country-data.cfm?fips=IR>

2.5.2 Vojenské dopady

O důsledcích ve vojenství můžeme hovořit v případě, že se Íránu povede zkonstruovat funkční nukleární zbraň. V tomto případě by se nabízely dvě možnosti využití této zbraně. Nukleární zbraň by mohla sloužit jako odstrašující prostředek proti případným útočníkům, prostředek ke zvýšení bezpečnosti země nebo jako útočný prostředek proti nepřátelům.

Pokud by Írán konstruoval jaderné zbraně s cílem vyhladit některého svého nepřítele, nejpravděpodobnějším cílem by byl Izrael. Írán totiž za své největší nepřátele označuje „velkého a malého satana“²¹, tedy Spojené státy a Izrael. O moc světlejší není ani vyhlídka na využívání jaderných zbraní jako odstrašujícího prostředku. Vlastnictví, byť jen omezeného množství nukleárních zbraní by pro Írán znamenalo, že by se pro své nepřítele stal prakticky vojensky nedotknutelným. Ve vztahu k Izraeli by to pak vedlo k tomu, že jakákoliv agrese či provokace ze strany Íránu by nemohla být adekvátně potrestána.

Co se týká vojenských nevýhod, je nutné zmínit riziko, že se Írán stane kvůli svému programu cílem vojenského útoku, jehož účelem by bylo zastavení výzkumu. A také vlastnictví nukleární zbraně by mohlo vést k závodům ve zbrojení a snah vyrobít vlastní nukleární zbraň u sousedních zemí, což by paradoxně mělo za následek zvýšené napětí v regionu a snížení bezpečnosti pro Írán.

---

²¹ CNN: *One-on-One with Prime Minister Benjamin Netanyahu* [online]. [cit. 2012-04-15]. Dostupné z: <http://transcripts.cnn.com/TRANSCRIPTS/1103/17/pmt.01.html>

2.5.3 Politické dopady

Politické výhody se budou odvíjet podle toho, zda se Írán rozhodne zůstat pouze u výzkumu civilního, nebo zda úspěšně dokončí i vojenskou dimenzi nukleárního programu. Pokud by byl dokončen pouze výzkum civilní, byly by případné vnitro i zahraničněpolitické zisky samozřejmě podstatně menší. Z vnitropolitického hlediska by se jednalo o národní hrdost, ze zahraničněpolitického pak o prestiž. Vzhledem k objemu investovaných finančních prostředků a úsilí je ale možné vidět tento zisk spíš jako vítaný doplněk než jako hlavní cíl.

Další typ, tedy výzkum vojenský, přináší v případě dokončení politické zisky větší. Důvodem této lepší pozice je fakt, že se jedná o úspěch prestižnější a zároveň se dá také využít jako vhodná výhoda při politických jednáních. V případě Íránu by se pak držení nukleární zbraně dalo uplatnit v několika politických oblastech. Kromě posílení národní hrdosti a zvýšení prestiže v zahraničí by bezesporu bylo velkým lákadlem i upevnění pozice režimu a legitimacy. V roce 2011 v Libyi došlo k intervenci západních mocností za účelem vymáhání dodržování lidských práv. Vlastnictví nukleární zbraně by mohl Írán podobných intervencí ušetřit.

Pokud se zamyslíme nad nevýhodami, zjistíme, že v oblasti civilního výzkumu prakticky žádné nejsou. Jiná situace je ovšem v oblasti vojenské. Mezi zdejší nevýhody lze zařadit hlavně možnost, že by se vlivem nabytí nukleárních zbraní (a tudíž nárůstu moci) okolní státy mohly od Íránu distancovat a mohly by vyhledat podporu u jiné země (Spojené státy americké), která by jim vliv Íránu pomohla vyvažovat. Nukleární výzkum pro vojenské účely a následné dosažení vlastnictví nukleární zbraně přináší kromě řady lákavých výhod i několik nebezpečných nevýhod. O tom, že Írán o vojenské využití zájem nemá a usiluje pouze o pokrok v oblasti civilní, lze značně pochybovat, neboť pokud by tomu tak

skutečně bylo, nic by Íránu nebránilo dosáhnout tohoto cíle bez zbytečných obstrukcí, čímž by se mimo jiné vyhnul i bolestným mezinárodním sankcím. Skutečnost, že se může jednat o výzkum s vojenskou dimenzí, potvrzuje i nedávná zpráva Mezinárodní agentury pro atomovou energii²².

---

²² IAEA: *IAEA Board Report , 18 November 2011* [online]. [cit. 2012-04-15]. Dostupné z: <http://www.iaea.org/Publications/Documents/Board/2011/gov2011-65.pdf>

3 ÍRÁNSKÉ ZAHRANIČNÍ VZTAHY

3.1 Írán a Spojené státy americké

Spojené státy americké a Írán byly blízcí spojenci od počátku padesátých let dvacátého století. Írán byl vnímán Spojenými státy jako důležitý pilíř regionální stability a containmentu Sovětského svazu. Kromě toho, že Írán byl jedním z hlavních příjemců amerických zbraní v regionu, tak z počátků íránského nukleárního programu stály paradoxně Spojené státy americké, které roku 1957 podepsaly s Teheránem dohodu o civilní spolupráci v jaderné oblasti v rámci programu *Atoms for peace*. Prakticky až do revoluce v roce 1979 měl Írán podporu Washingtonu ve vývoji svého nukleárního programu pro mírové účely, kdy USA bez větších námitek podpořily i rozhodnutí šáha Rézi Páhlavího z konce šedesátých let postavit jadernou elektrárnu v Bušeru za pomoci německého koncernu Kraftwerk Union²³.

Po Islámské revoluci v roce 1979 se íránský nukleární program prakticky ze dne na den zastavil, neboť Írán přišel o hlavní dodavatele nukleárních technologií a materiálu. Kromě toho nový režim Rúholláaha Chomejního se pokoušel distancovat od nepopulárních kroků spojené s šáhem²⁴.

Zásadním zlomem v americko-íránských vztazích nastal ke konci roku 1979. Nová administrativa Jimmyho Cartera, která se snažila zmírnit proti-americké postoje v Íránu, závažně podcenila situaci, když dovolila šáhovi aby odcestoval do Spojených států kvůli léčbě rakoviny. Íránští fundamentalisté obviňovali Spojené státy ze snahy znovunastolit v zemi sekulární prozápadní monarchii a opět dosadit k moci šáha Muhammada Rezu Pahlavího z exilu. Dne 4. listopadu pak několik set rozvášněných

²³ NUCLEAR THREAT INITIATIVE. *Iran* [online]. [cit. 2012-04-23]. Dostupné z: <http://www.nti.org/country-profiles/iran/>

²⁴ LUBNA-ABID, Ali. Historic US – Iran Relations: Revisiting Ideology and Geostrategy. *Pakistan Journal of American Studies*. 2008.

iránských studentů obsadilo velvyslanectví USA v Teheránu, kde zajali pracovníky americké ambasády. Za jejich propuštění žádali sebekritiku Spojených států, vydání šáha do Íránu a americký závazek o nevměšování se do vnitřní politiky země. Americké rukojmí byla následně po roce propuštění díky Alžírsku, který se ujalo role mediátora. Tato událost poznamenala americko-iránské vztahy na několik dalších desetiletí. Spojené státy po této události přerušily diplomatické vztahy s Íránem a dodnes s Íránem komunikují skrz švýcarské velvyslanectví v Teheránu. Dalším důležitý mezník nastal v roce 1988, když americký křižník USS Vincenne omylem sestřelil íránské dopravní letadlo.

Další významné období ve vztazích mezi Spojenými státy a Íránem nastalo po útocích z 11. září 2001. V atmosféře války proti teroru ho v lednu 2002 teroristické konexe zavedly mezi státy „Osy zla.“ Spojené státy řadily Írán mezi státy aktivně a dlouhodobě podporující terorismus²⁵. Zpráva Ministerstva zahraničních věcí USA potvrdila, že ekonomické sankce v době Clintonovy administrativy nepřinutily Írán nepodporovat teroristické organizace. Naopak Írán rozšířil své styky s Hamásem a Hizballáhem a poskytl i finanční, technickou asistenci jiným teroristickým skupinám v Perském zálivu²⁶.

K nevráživosti obou zemí kromě historických křivd, rozdílností obou režimů a vzájemné nedůvěře přispívá i skutečnost, že oficiálně deklarované cíle Spojených států amerických jsou ohrožovány Íránem. Podle zprávy *National Security Strategy of the United States of America*²⁷ z roku 2010, hlavní cíle Spojených států amerických jsou následující:

- Udržení otevřenosti strategicky důležitých průplavů, průlivů a námořních tras

²⁵ BEE, Ronald . The Axis of Upheaval: Iraq, Iran and North Korea. *Headline Series*. 2006.

²⁶ UNITED STATES DEPARTMENT OF STATE. *Patterns of Global Terrorism* [online]. 2003 [cit. 2012-04-23]. Dostupné z: <http://www.state.gov/documents/organization/31912.pdf>

²⁷ WHITE HOUSE. *National Security Strategy of the United States of America* [online]. 2010 [cit. 2012-04-23]. Dostupné z: http://www.whitehouse.gov/sites/default/files/rss_viewer/national_security_strategy.pdf

- Boj proti terorismu a eliminaci hrozeb od teroristických organizací
- Zajištění bezpečnosti Izraele
- Prevence šíření zbraní hromadného ničení.

Když se na tyto body podíváme blíže, zjistíme, že americké zájmy se střetávají s těmi Íránskými. Íránští představitelé opakovaně vyhrožovali Spojeným státům, že zablokují Hormuzký průliv a tímto naruší transit ropy²⁸. Jedna z příčin možného neúspěchu mírových a rekonstrukčních snah v Palestině a prakticky v celém blízkovýchodním regionu je spatřována v íránské podpoře hnutím Hizballáh, Hamas a šíitským milicím v Iráku²⁹. Agresivní rétorika namířena vůči Izraeli a neskrývané nepřátelství jde proti americkým snahám o zajištění bezpečnosti židovskému státu. V neposlední řadě Spojené státy americké nechtějí přijmout íránské tvrzení, že hlavním záměrem Teheránu je zbavit se závislosti na ropě, která by tak v případě zprovoznění jaderných reaktorů mohla být ve větší míře určena na export. Možnost, že Írán by byl schopen vyrobit nukleární zbraň a následně získaná tajemství, prostředky a vědomosti šířit dál mezi jiné státy, teroristické skupiny, představují pro Spojené státy důvod k velkému znepokojení³⁰; nemluvě o faktu, že schopnost nebo výroba nukleární zbraně by drasticky změnila rovnováhu moci nestabilního regionu ve prospěch Íránu. V neposlední řadě celou situaci komplikuje íránské znesnadňování průběhu inspekcí IAEA a neustálé odmítání podřídit se požadavkům mezinárodního společenství.

Nukleární aspirace blízkovýchodní země Íránu se staly horkým tématem debat na mezinárodním poli v podstatě přes noc, když byly v srpnu 2002 disidentskou skupinou odkryty tajné íránské aktivity v oblasti

---

²⁸ BBC. *Iran threatens to block Strait of Hormuz oil route* [online]. 2011 [cit. 2012-04-23]. Dostupné z: <http://www.bbc.co.uk/news/world-middle-east-16344102>

²⁹ UNITED STATES DEPARTMENT OF STATE. *Patterns of Global Terrorism* [online]. 2003 [cit. 2012-04-23]. Dostupné z: <http://www.state.gov/documents/organization/31912.pdf>

³⁰ NAJI, Saeid. *US-Iran Relations in the Post-Cold War Geopolitical Order. Asian Social Science*. 2011

vojenského jaderného výzkumu. Později bylo zjištěno a Íránem přiznáno, že program na vývoj jaderných zbraní byl činný již dvě desetiletí mimo pozornost západních zemí. Od roku 2002 se tak Spojené státy spolu s dalšími členy mezinárodního společenství se střídavými úspěchy snaží odkrýt a zastavit íránské aktivity v jaderné oblasti, jejichž úspěch, tedy získání jaderné zbraně, by měl za následek pro americké národní zájmy nebezpečnou změnu strategické dynamiky na Blízkém východě.

Ačkoli se zpočátku íránský teokratický režim zpočátku vzdal dalšího vývoje nukleárního programu, následně při jeho obnovení byl již postoj Spojených států zcela odlišný a Washington se všemožně snažil znesnadnit íránský jaderný vývoj a prostor pro pozitivní jednání postupem času více či méně vymizel nezávisle na tom, jaká americká administrativa byla zrovna u moci. Nejčastější odpovědí Washingtonu ohledně íránského nukleárního programu byla a je politika zaměřující se na odmítání íránského nukleárního programu, neústupnost, prosazování sankcí a vyvíjení tlaku na ostatní aktéry mezinárodních vztahů, která měla vést k izolaci íránského režimu. Spojené Státy se pustily do spolupráce s IAEA a se zeměmi Evropské unie, neboť si uvědomovaly, že jejich současná pozice jim nedovoluje začít novou unilaterální akcí v nestabilním regionu Blízkého východu. Mezinárodní kooperace přinesla výsledek v podobě tzv. balíčku cukru a biče, tedy návrhu motivačních nabídek a trestů, na kterém se Spojené státy shodly s dalšími stálými členy Rady bezpečnosti OSN a Německem a který předaly Íránu v červnu 2006. Tento balíček obsahoval nabídku technologických a finančních výhod výměnou za zastavení íránského jaderného programu a navrácení k jednacímu stolu s Francií, Německem, Velkou Británií a Spojenými státy. Pokud by však Írán odmítl, Rada bezpečnosti by byla nucena učinit odvetné kroky a eskalovat vůči němu sankce³¹. Írán se v reakci na nabídku mezinárodního společenství uchýlil ke zdržovací taktice, která

---

³¹ BBC. *Powers agree Iran nuclear package* [online]. 2006 [cit. 2012-04-23]. Dostupné z: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/5037678.stm>

Spojené státy znervózňovala a měla negativní vliv na jejich ochotu řešit věc mimo Radu bezpečnosti OSN. Výsledkem byl v červenci návrat íránského případu do Rady a přijetí rezoluce č. 1696³² požadující zastavení íránských aktivit do 31. srpna 2006, což se nestalo.

Tlak na uvalení ekonomických sankcí na Írán Spojené státy vystupňovaly v průběhu podzimu 2006 v důsledku neúspěchu diplomatických aktivit Rady bezpečnosti. Prezident Bush pak 2. října podepisuje tzv. Zákon na podporu íránské svobody (*Iran Freedom Support Act*), jímž Spojené státy unilaterálně potvrzují a rozšiřují svůj sankční režim vůči Íránu..

Zatím poslední a nejvážnější vlna sankcí přišla v roce 2010 rezolucí č. 1929³³. Uvalené sankce však nepřinesly výrazný pokrok v íránské krizi. Spíše naopak. Írán v duchu své dosavadní rétoriky označil rezoluce za ilegální a rozhodl se omezit svou spolupráci s IAEA a dále pokračovat v úsilí o získání jaderného paliva, které je podle něj jeho zásadním právem. Současná strategie Spojených států amerických vůči Íránu se v tomto případě jeví jako neúspěšná, a to i z toho důvodu, že jiné vlivné státy jako například Rusko a Čína poutají s Íránem významné ekonomické vazby.

3.2 Írán a Rusko

Írán je historicky spoután s Ruskem společným strategickým zájmem v regionu Kaspického moře, který byl v průběhu 20. století zdrojem řady konfliktních témat, ale i platformou pro rozvíjení vzájemné spolupráce. Po roce 1979 se Sovětský svaz, respektive Rusko, stal pro íránské duchovní protiváhou liberálním Spojeným státům, i když tento vývoj vyplýval spíše

---

³² SECURITY COUNCIL. *Resolution 1696* [online]. [cit. 2012-04-23]. Dostupné z: <http://daccess-ods.un.org/TMP/940544.158220291.html>

³³ SECURITY COUNCIL. *Resolution 1929* [online]. [cit. 2012-04-23]. Dostupné z: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N10/396/79/PDF/N1039679.pdf?OpenElement>

z geopolitické nezbytnosti a volby menšího zla. Vzájemným pojítkem je snaha zabránit zvětšujícímu se vlivu NATO v regionu, především ve formě gruzínské a ázerbájdžánské touhy stát se členy Severoatlantické aliance. Rusko s Íránem zároveň plnily důležitou stabilizační funkci, zejména v krvavých občanských válkách v regionu³⁴.

Další významnou sférou zájmů jsou ekonomické styky, včetně transferů vojenských technologií a ruské účasti v oblasti íránského nukleárního programu. Ačkoli ruský zbrojní export do Íránu má své technologické omezení, kdy zastaralé stíhačky MiG-29S, letouny Su-24MK nebo dnes již prakticky nefunkční systém vzdušné obrany S-200 zřejmě nezvrátí poměr sil na blízkém východě, jsou takové dodávky zbraní častým terčem kritiky mezinárodního společenství³⁵. Nicméně ještě ožehavějším tématem je ruská spolupráce na nukleárním programu, která je na mezivládní úrovni nejvíce viditelná v rámci kooperace při konstruování jaderné elektrárny v Bušeru. Tato spolupráce započala v roce 1995, kdy Moskva podepsala v návaznosti na tři roky starou smlouvu o obchodní spolupráci kontrakt na dokončení první íránské jaderné elektrárny. Takovou formu spolupráce, zesílenou o nevládní ruské styky s Íránem v jaderné oblasti, nesly nelibě Spojené státy americké, jenž soustavně vyvíjely a vyvíjí na Rusko tlak k odstoupení od dílčích částí rusko-íránské spolupráce. I když Moskva některým americkým požadavkům ustoupila, což byl především důsledek obavy z omezení hospodářské pomoci Spojených států, ve větší míře spíše oponovala americkému pohledu na íránskou hrozbu. Rusové přitom nejčastěji argumentovali tím, že teheránský program má čistě civilní charakter³⁶.

---

³⁴ ORLOV, Vladimir. The Great Guessing Game: Russia and the Iranian Nuclear Issue. *The Washington Quarterly*. 2005.

³⁵ GLOBAL SECURITY: *Iran Military Guide* [online]. [cit. 2012-04-10]. Dostupné z: <http://www.globalsecurity.org/military/world/iran/>

³⁶ ORLOV, Vladimir. The Great Guessing Game: Russia and the Iranian Nuclear Issue. *The Washington Quarterly*. 2005.

O to víc byla Moskva v roce 2002 překvapena odhalením, že islámský režim tajně osmnáct let vyvíjel svůj jaderný program. Ačkoli tyto utajené aktivity neznamenalý přímé porušení neproliferačních závazků, Rusko, jakožto jediný stát oficiálně spolupracující s Íránem na jaderném poli, se cítilo dotčeno, jelikož předpokládalo, že bude informováno i o aktivitách, které se přímo nedotýkaly jejich bilaterální spolupráce. Tato kapitola byla pro Rusko prvním uvědoměním si, že Írán pro Moskvu může znamenat podstatná bezpečnostní rizika. Kromě stále více znepokojujícího íránského přístupu k obviněním z vyvíjení jaderné zbraně a teheránskou spoluprací s Pákistánem a Severní Koreou se od začátku nového tisíciletí stále častěji vyskytují obavy, že by Íránci mohli být pro Rusy rivaly, a to zejména v oblasti Kaspického moře³⁷.

Přestože oficiální rétorika obou vlád mluví o bezprecedentní kvalitě vzájemných vztahů, je evidentní, že Rusko přehodnotilo svůj pohled na Teherán. I když Moskva stále patří mezi hlavní zastávce Teheránu, v průběhu posledních let ukázala ochotu zabývat se ožehavým jaderným tématem na půdě Rady bezpečnosti OSN. Přestože jsou rezoluce tohoto orgánu mírněny ruským postojem, zároveň Rusko dávalo najevo, že je připraveno vytvářet větší tlak. Důkazem toho bylo zastavení prací na bušerské elektrárně v březnu 2007, odvolání specialistů podílejících se na stavbě³⁸ a přijetí rezoluce Rady bezpečnosti OSN 1747, kde Rusko bylo ochotno k opatřením, která dříve byla ve vztahu s Teheránem nemyslitelná. V prosinci téhož roku však Rusko změnilo svůj postoj a oznámilo, že dokončí stavbu elektrárny a začala dodávat do Íránu nukleární palivo. V roce 2008 však podpořila přijetí rezolucí Rady bezpečnosti OSN 1803 a 1835, nařizující Íránu zastavit činnosti spojené s obohacování uranu. Ve stejném roce také ruský prezident Dmitrij Medveděv prezidentským dekretem zakázal prodej moderního

---

³⁷ ORLOV, Vladimir. The Great Guessing Game: Russia and the Iranian Nuclear Issue. *The Washington Quarterly*. 2005.

³⁸ RADIO FREE EUROPE. *Russia: Why Is The Kremlin Retreating From Bushehr?* [online]. 2007 [cit. 2012-04-23]. Dostupné z: <http://www.rferl.org/content/article/1075472.html>

raketového systému S-300 do Íránu³⁹. V roce 2010 však nepodpořil Rezoluci Rady bezpečnosti OSN 1929 ukládající novou vlnu sankcí vůči Íránu. Rusko, jak se zdá, může pouze profitovat s krizí související s nukleárním programem Íránu a to nejen ekonomicky, ale i politicky. Mohlo by použít íránskou krizi proti Spojeným státům - například v otázkách rozšíření NATO ve východní Evropě nebo plán raketového deštníku v Evropě.

3.3 Írán a Izrael

Vztahy Íránu s Izraelem se datují až k založení židovského státu a ideologie vždy hrála ve vztahu důležitou roli. Írán a Izrael za vlády šáha sdílely společné cíle, jako například snaha potlačovat sovětský vliv a panarabismus. Mezi oběma zeměmi existovaly těsné politické, vojenské a ekonomické vazby. Po dobu třech desetiletí byl Írán důležitým zdrojem ropy pro Izrael. Tyto vazby však byly zpřetrhány po islámské revoluci v roce 1979 a úpadku Sovětského svazu na počátku devadesátých let. Přestože Írán byl jednou z prvních zemí, které uznaly židovský stát, po nástupu režimu Chomejního byly okamžitě veškeré diplomatické styky s Izraelem přerušeny. Po vypuknutí války mezi Íránem a Irákem v roce 1980 se Izrael pokusil obnovit vztahy s Íránem prodejem zbraní a vojenského materiálu Íránu. Tento pokus se však ukázal jako marný, když v roce 1982 Izrael podnikl invazi do Libanonu, aby dosadil spřátelený režim. Írán během několika dnů rozmístil ve východním Libanonu jednotky Íránských revolučních gard, aby demonstroval podporu šíitům v

---

³⁹ BBC. *Kremlin bans sale of S-300 missile systems to Iran* [online]. 2010 [cit. 2012-04-23]. Dostupné z: <http://www.bbc.co.uk/news/world-europe-11388680>

zemi. Milice Hizballáh, které Írán vycvičil a vyzbrojil, se ukázala jako nebezpečný protivník, zodpovědný za mnoho útoků proti Izraeli⁴⁰.

Izrael v současnosti vnímá Írán jako jednu z hlavních bezpečnostních a ideologických hrozeb. Izrael je íránským režimem vnímán jako regionální rival a země, která podkopává Íránský režim a často je označován jako „malý Satan“. S nástupem prezidenta Mahmúda Ahmadínežáda došlo na použití konfrontační rétoriky vůči židovskému státu včetně kontroverzních prohlášení jako „vymazání židovského státu z mapy světa“ a popírání holocaustu. Tato rétorika, která má zřejmě získat popularitu od muslimského obyvatelstva v kombinaci s nukleárním programem, vyvolává u Izraele hysterické obavy. Izrael vypracoval plány na letecký útok proti jaderným zařízením v Íránu a na konci roku 2006 podnikl několik cvičných letů do Gibraltaru v rámci přípravy na let z Izraele do Íránu⁴¹. Izraelský premiér v únoru 2009 prohlásil: „Írán se snaží získat nukleární zbraň a představuje největší hrozbu pro naši existenci od války za nezávislost.“ Obranná doktrína Izraele je postavena na premise, že nepříteli nesmí být dovoleno vybudovat kapacity, aby mohl ohrožit Izrael a musí se použít všechny prostředky k jeho neutralizaci⁴². Shodou okolností íránský nukleární program zaznamenal v posledních letech několik vážných potíží. V roce 2010 byli zabiti tři vědci zapojeni do nukleárního programu, ve stejném roce byl nukleární program napaden počítačovým virem. V následujícím roce byl spáchán atentát na dalšího vědce, který pracoval na nukleárním programu. Írán z těchto útoků viní právě Izrael a Spojené státy americké⁴³. V roce 2012 došlo k pokusům o atentát na izraelské diplomaty v Indii a Gruzii, které Izrael připisuje

---

⁴⁰ INSTITUTE FOR PALESTINE STUDIES. The Israel-Iran Connection. *Journal of Palestine Studies*, 1987

⁴¹ HAARETZ. *IDF staged drills over Gibraltar, in preparation for Iran strike* [online]. 2009 [cit. 2012-04-23]. Dostupné z: <http://www.haaretz.com/news/idf-staged-drills-over-gibraltar-in-preparation-for-iran-strike-1.275260>

⁴² BENMEIR, Alon. Israel's Response to a Nuclear Iran. *International Journal on World Peace*. 2010.

⁴³ CNN. *Who's killing Iranian nuclear scientists?* [online]. 2012 [cit. 2012-04-23]. Dostupné z: http://articles.cnn.com/2012-01-11/middleeast/world_meast_iran-who-kills-scientists_1_iranian-nuclear-scientists-iranian-regime-natanz?_s=PM:MIDDLEEAST

Íránu⁴⁴. Tyto události reflektují zhoršující se vztahy obou zemí, které kdysi byly v podstatě spojenci.

Existence plánů útoku na Írán a Íránské rétoriky nemusí nutně znamenat, že dojde ke ozbrojenému konfliktu obou zemí, nicméně do budoucna nelze vyloučit, že díky různým okolnostem by taková situace mohla skutečně nastat.

3.4 Írán a Turecko

Írán a Turecko jsou dvě velmi protichůdné země. Írán je islámskou teokracií, v jejíž čele stojí ajatolláh a která se snaží dramaticky změnit rovnováhu sil v regionu ve svůj prospěch. Považuje Spojené státy americké za „velkého Satana“ a Izrael za „malého Satana“, přičemž otevřeně volá po vymazání Izraele z povrchu zemského. Naproti tomu Turecko je sekulární demokracií, členem Severoatlantické aliance a spojencem Izraele. Obě země tak na první pohled ztělesňují principy diametrálně odlišné od té druhé⁴⁵.

Turecko bylo jednou z prvních zemí, která uznala novou islamistickou vládu po revoluci v Íránu. Potom, když v roce 1980 byli zaměstnanci americké ambasády drženi jako rukojmí v Tehránu, Turecko nijak nepomohlo Spojeným státům s řešením krize a následně odmítlo uvalit sankce na Írán. Během Irácko-íránské války Turecko zastávalo neutrální pozici, kdy se vyhýbalo projevům, které by mohly antagonizovat některou z valčících stran. Jelikož během války transit v oblasti perského zálivu se ukázal jako problematický, Irák a Írán byly závislí na Turecku, které sloužilo jako tranzitní území. Ideologické rozdíly však vedly ke

---

⁴⁴ CNN. *Report: Iran nuclear scientist killed in car bomb blast* [online]. 2012 [cit. 2012-04-23]. Dostupné z: http://articles.cnn.com/2012-01-11/middleeast/world_asia_iran-scientist-killed_1_iranian-nuclear-scientists-natanz-isfahan?_s=PM:MIDDLEEAST

⁴⁵ MCCURDY, Daphne. *Turkish-Iranian Relations: When Opposites Attract*. Turkish Policy Quarterly. 2010.

značnému napětí obou zemí v osmdesátých letech. a počátkem let devadesátých. Navíc fakta, že obě země aspirují na pozici dominantní země v regionu a že Írán podporoval islamistické teroristické skupiny, včetně Strany kurdských pracujících, která útočila na Turecko i z Íránu, nepomohly oteplít vzájemné vztahy. Přestože Írán svoji podporu Strany kurdských pracujících stáhl, turecké armádní kruhy stále chovají značnou nedůvěru vůči sbližování obou zemí⁴⁶.

Ve druhé polovině devadesátých let však dochází ke sbližování obou zemí, zejména díky spolupráci na poli energetiky. V této době byla podepsána dohoda o vybudování íránsko-tureckého plynovodu, který byl dokončen v roce 1999. V roce 1996 byla podepsána dohoda o dodávkách plynu pro Turecko na dobu třiaadvaceti let. Turecko spolupracuje s Íránem v oblasti energetiky ze dvou hlavních důvodů: Tím prvním je snaha zbavit se závislosti importu energetických surovin z Ruska a druhým důvodem je turecká ambice stát se hlavní světovou křižovatkou přepravy ropy a zejména zemního plynu. Dalším důvodem zlepšení vztahů obou zemí je fakt, že obě země se navzájem přestaly považovat za bezpečnostní hrozbu. Ke konci devadesátých let a počátkem následujícího desetiletí Írán upustil myšlenku „exportu revoluce.“ do Turecka a zároveň se Írán distancoval od Kurdské strany pracujících, kterou Turecko považuje za teroristickou organizaci. Vítězství muslimské Strany spravedlnosti a rozvoje v Turecku obě země sblížilo ještě více. Írán a Turecko spolupracují i v oblasti bezpečnosti a to zejména v oblasti kurdského separatismu. V roce 2004 obě země podepsaly dohodu o bezpečnostní spolupráci, která mimo jiné označila Kurdskou stranu pracujících jako teroristickou organizaci. V únoru 2008, když se Turecko rozhodlo pro ofenzívu vůči Kurdské straně pracujících v severním Iráku, Írán vojensky

---

⁴⁶ MCCURDY, Daphne. Turkish-Iranian Relations: When Opposites Attract. Turkish Policy Quarterly. 2010.

posílil svoje hranice se sousedním Irákem, aby zamezil útekům Kurdů do Íránu⁴⁷.

V důsledku již zmíněné spolupráce v oblasti energetiky a bezpečnosti, se Turecko nachází ve složité situaci ohledně Íránského nukleárního programu. Turecko až donedávna sledovalo íránský nukleární program s mlčením. Což může být právě důsledkem těsné ekonomické a bezpečnostní spolupráce obou zemí. Pravděpodobnost, že by se Turecko stalo terčem, pokud skutečně Írán usiluje o nukleární zbraň, je poměrně malá. Dalším důvodem tureckého mlčení může být fakt, že sousedí s Ruskem, které nukleární zbraně víc než půl století vlastní a že se v oblasti nachází Izrael, další nukleární země. S poslední zmíněnou zemí má Turecko bezpečnostní dohodu, která umožňuje Izraeli použít turecký vzdušný prostor k výcviku a průzkumu⁴⁸. Díky tomu by mohlo izraelské letectvo v případě útoku na Írán využít turecký vzdušný prostor.

Ke změnám v tureckém postoji vůči íránskému nukleárnímu programu došlo po roce 2002, kdy byly zveřejněny informace o íránských nukleárních zařízeních v Natanzu a Araku. Různí představitelé turecké diplomacie, vlády a ozbrojených složek vyjádřili obavy ohledně íránského nukleárního programu⁴⁹. Další obrat v tureckém postoji nastal v roce 2008. V tomto roce turecký premiér Recep Tayyip Erdogan oznámil, že je ochoten hrát roli mediátora mezi Íránem a Spojenými státy. Ve stejném roce uspořádal setkání amerického poradce národní bezpečnosti Stephena Hadleyho a íránského ministra zahraničí Manouchehra Mottakiho ohledně nukleárního programu. V roce íránský prezident Mahmúd Ahmadínežád navštívil Istanbul. Během této návštěvy se turecký prezident Abdullah Gül snažil zprostředkovat diplomatické řešení

---

⁴⁷ LARABEE, Stephen. Turkey Rediscovered the Middle East. *Foreign Affairs*. 2007.

⁴⁸ CALABRESE, John. Turkey and Iran: Limits of a Stable Relationship, *British Journal of Middle Eastern Studies*. 1998.

⁴⁹ GÜRZEL, Aylin a Eyüp ERSOY. Turkey and Iran's Nuclear Program. *Middle East Policy*. 2012.

iránského nukleárního programu. Tato jednání neměla na iránský postoj vůči nukleárnímu programu žádoucí vliv a poslední státní návštěva v Istanbulu pouze posloužila jako platforma pro antiamerickou rétoriku Ahmadínežáda. Během následujících let Turecko několikrát znovu zprostředkovalo jednání mezi západem a Íránem, která skončila bez výrazných pokroků. Turecko oficiálně zastává názor, že Írán má právo vyvíjet nukleární program pro mírové účely. Turecký premiér Recep Tayyip Erdogan v interview pro BBC řekl že: „Írán má nejpřirozenější právo vyvíjet nukleární program pro civilní účely“. Zároveň prý Mahmúdu Ahmadínežádovi při státní návštěvě řekl, že si v regionu nepřeje nukleární zbraně⁵⁰. O tom, že Turecko má obavy z možných nukleárních zbraní v regionu může svědčit i fakt, že se chystá nakoupit od Spojených států americký protiraketový systém Patriot za celkových 7,8 miliard amerických Dolarů⁵¹.

Turecko využívá své dobré vztahy se západem a Íránem k tomu, aby diplomaticky vyřešilo problém iránského nukleárního programu. Zatím se tyto snahy ukázaly jako neúspěšné a eskalace této krize by mohlo značně zkomplikovat nadstandardní vztahy těchto dvou zemí..

3.5 Írán a země Perského Zálivu

Perský záliv je významným subregionem v oblasti blízkého východu, kde se nachází více než polovina světových zásob ropy. Saúdská Arábie je v této oblasti největším producentem ropy, hned za ní následují Írán, Spojené arabské emiráty a Irák. Kromě již zmíněných zemí sem ještě patří Bahrajn, Katar, Omán a Kuvajt. Region za poslední půl století zažil tři války: Irácko-iránskou válku v letech 1980-1988, Válku v Zálivu v

---

⁵⁰ BBC: *Iran nuclear programme 'solely civilian' - Turkish PM* [online]. 2012 [cit. 2012-04-17]. Dostupné z: http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/8570842.stm

⁵¹ EUROPEAN DIALOGUE: *Patriot Missile Procurement Sparks Controversy in Turkey* [online]. [cit. 2012-04-17]. Dostupné z: <http://eurodialogue.org/Patriot-Missile-Procurement-Option-Sparks-Controversy-In-Turkey>

letech 1990-1991 a americkou invazi do Iráku v roce 2003. Írán je jedinou nearabskou zemí v této převážně arabsko-sunnitské oblasti. V následující části mé práce se budu zabývat vztahy Íránu s jednotlivými zeměmi Perského Zálivu.

3.5.1 Írán a Irák

Po nástupu ajatolláha Chomejního k moci se stal Irák pro Írán středem pozornosti. Vzájemné vztahy obou zemí nejvíce poznamenala válka, která proběhla v letech 1980 až 1988, ve které Irák použil proti Íránu chemické zbraně. Po válce překvapivě obě země dokázaly znovu navázat diplomatické styky a vybudovat omezené ekonomické vazby. Obě země dokonce dovedly relativně úzce spolupracovat na některých tématech, jako jsou váleční zajatci nebo reparace. Nevraživost obou režimů neumožňovala významnější prohloubení vzájemných relací. Změna nastala po americké invazi Iráku v roce 2003. Írán byl jednou ze zemí, která silně odsuzovala americkou invazi Iráku.

Po smrti Sadáma Husajna Írán využil změnu situace v Iráku a změnil svoji politiku vůči svému sousedu. Írán řadou mezistátních návštěv významných státníků dává zřetelně najevo jakou důležitost pro Teherán nový Irák má a kromě politických svazků zároveň rozvíjí vztahy i v hospodářské a kulturní oblasti. Islámská republika k tomu mimo jiné hojně využívá i kontaktů s předními prominenty početného šíitské obyvatelstva v Iráku, které bylo za předchozího režimu upozadováno sunnitskou menšinou. Vážným problémem jsou častá nařčení, která obviňují Írán z materiální podpory teroristických skupin operujících na území Iráku. Nicméně tato podpora je zřejmě namířena spíše proti přítomnosti Spojených států v sousední zemi než proti současné irácké vládě⁵². Írán

---

⁵² EHTESHAMI, Anoush. Iran-Iraq Relations After Saddam. The Washington Quarterly Autumn 2003.

se kromě toho v Iráku angažuje také ekonomicky a nábožensky. Každý měsíc navštíví šíitská svatá místa v Iráku přes dvacet tisíc iránských poutníků a v zemi působí značné množství iránských učenců a duchovních⁵³. Iráku byly poskytnuty půjčky ve výši dvou miliard amerických dolarů. Írán se také aktivně angažuje v oblasti rekonstrukce Iráku. Tyto snahy se zřejmě Íránu vyplácí; představitelé Iráků ve svých prohlášeních několikrát podpořili Írán a jeho nukleární program. Irácký ministr zahraničí Hoshyar Zebari v roce 2006 prohlásil, že podporuje Íránské právo získat nukleární technologie pro mírové užití⁵⁴. Irácký premiér Nouri Al-Maliki v roce 2010 vyjádřil obavy, že Irák by se mohl stát bojištěm proxy války mezi Spojenými státy americkými a Íránem⁵⁵, zároveň odsoudil jakékoliv použití síly proti Íránu. Zdá se, že v Irácko-Íránských vztazích Írán považuje za prioritní cíle omezit vliv cizích zemí a pokud možno udržet Irák neutrální zemí, aspoň co se týče otázky iránského nukleárního programu.

3.5.2 Írán a Saúdská Arábie

Jednou z mnoha překážek, které stojí v cestě iránské snaze stát se největší regionální mocností regionu je i mezinárodní postavení a význam Saúdské Arábie. V sedmdesátých letech Spojené státy americké považovaly Saúdskou Arábii a Írán za pilíře stability v regionu Blízkého východu, kde Írán hrál roli regionálního čteníka. Po Islámské revoluci v roce 1979 se tyto představy rozplynuly a vztahy mezi Saúdskou Arábií a Íránem se dramaticky zhoršily. Důležitou kapitolou byla válka mezi Íránem

---

⁵³ THE NEW YORK TIMES. *Heavy Absentee Voting by Iranians in Iraq* [online]. 2009 [cit. 2012-04-23]. Dostupné z:

http://www.nytimes.com/2009/06/13/world/middleeast/13baghdad.html?_r=1

⁵⁴ KATZMAN, Kenneth. *Iran's Activities and Influence in Iraq. CRS Report for Congress*. 2007.

⁵⁵ CNN. *Iraq's al-Maliki to U.S., Iran: Stop proxy war in my country* [online]. 2007 [cit. 2012-04-23]. Dostupné z: <http://edition.cnn.com/2007/WORLD/europe/01/31/wednesday/index.html>

a Irákem v letech 1980-1988, kde Saúdská Arábie jednoznačně podpořila Irák⁵⁶.

Po smrti ajatoláha Chomejního v roce 1989 se vztahy značně zlepšily; během úřadování presidenta Rafsandžaniho a Chátamiho. Po zvolení Ahmadínežáda však znovu Íránská zahraniční politika nabrala jestřábí kurz. Vzájemná rivalita obou zemí pramení z ideologických rozporů a rozdílného chápání islámu. Saúdská Arábie jakožto země zrodu Islámu se považuje za přirozeného lídra muslimů a hledí na šíitský Írán jako na odpadlíka. Saúdská Arábie preferuje status quo a stabilitu v regionu, zatímco Írán má tendenci profitovat z atmosféry chaosu. Rivalita obou zemí je charakterizována vyvažováním vlivů v regionu. Země, jako jsou například Irák nebo Bahrajn, se staly proxy bojištěm soupeření obou rivalů. Když hrozilo, že se Bahrajn propadne do chaosu, Saúdská Arábie intervenovala vysláním svých vojáků, aby obnovila pořádek. Írán jako jediná země v regionu podržela režim v revoluci zmítané Sýrii, neboť je to jeho jediný spojenec. Boje se nevyhnuly ani arénám mezinárodních organizací jako například OPEC, kde se Írán a Saúdská Arábie střetly kvůli rozdílným představám ohledně kvót a ceny ropy⁵⁷.

Důkazem, že íránský nukleární program zhoršuje už tak napjaté vztahy může být zpráva, v roce 2010 uveřejněná na WikiLeaks, která tvrdí, že saúdský král Abdulláh údajně povzbuzoval Spojené státy, aby zaútočily na Írán a použil přitom obrat „useknout hlavu hadovi“, což příliš nenasvědčuje upřednostňování mírumilovného dialogu ze strany Saúdské Arábie⁵⁸. *The Times of London* ve stejném roce zveřejnilo zprávu, že v případě Izraelského útoku na Írán bude Izraeli umožněn

---

⁵⁶ HEYDARIAN, Richard. Iran-Saudi Relations: Rising Tensions and Growing Rivalry. *Foreign Policy in Focus*. 2010.

⁵⁷ HEYDARIAN, Richard. Iran-Saudi Relations: Rising Tensions and Growing Rivalry. *Foreign Policy in Focus*. 2010.

⁵⁸ REUTERS. *Saudi king urged U.S. to attack Iran: WikiLeaks* [online]. 2010 [cit. 2012-04-23]. Dostupné z: <http://www.reuters.com/article/2010/11/29/us-wikileaks-usa-idUSTRE6AP06Z20101129>

přelet nad vzdušným prostorem Saúdské Arábie⁵⁹. Izrael by tak za Saúdskou Arábii mohl odvést špinavou práci. Zároveň v září v roce 2010 Saúdská Arábie uzavřela se Spojenými státy smlouvu ve výši třiceti miliard amerických dolarů na nákup amerických zbraňových systémů, včetně sto devadesátí vrtulníků a dvaasedmdesáti stíhaček F-15S⁶⁰. Poslední zprávu můžeme považovat za indicii, že Saúdská Arábie se hodlá v otázkách iránského nukleárního programu a bezpečnosti v regionu aktivněji angažovat.

3.5.3 Írán a Spojené arabské emiráty

Írán a Spojené arabské emiráty měly dlouhodobě vřelé bilaterální vztahy, jejichž jedinými spornými body byly nároky obou států na některé ostrovy v Perském Zálivu. Tyto spory však nijak výrazně nekomplikovaly vzájemné vztahy obou zemí, které jsou si vzájemně hospodářsky prospěšné. Ve Spojených arabských emirátech žije zhruba sto tisíc iránských občanů, v zemi sídlí přes deset tisíc iránských firem a Írán byl v roce 2009 největším příjemcem exportu Spojených arabských emirátů⁶¹.

Vzájemné vztahy se však začaly výrazně zhoršovat po roce 2009. Hlavním důvodem byla podpora Spojených arabských emirátů rezolucí Rady bezpečnosti OSN, která uvaluje sankce na Írán. Bilaterální vztahy obou zemí byly ještě více poškozeny iránským vměšováním se do lidového povstání v Bahrajnu v roce 2011. Přestože dle tvrzení zástupců Spojených arabských emirátů preferují Spojené arabské emiráty diplomatické řešení iránského nukleárního programu, bylo Spojeným

---

⁵⁹ MSNBC. *Saudis clear Israel to bomb Iran?* [online]. 2010 [cit. 2012-04-23]. Dostupné z: http://www.msnbc.msn.com/id/37653040/ns/world_news-mideast_n_africa/t/saudis-clear-israel-bomb-iran/

⁶⁰ THE WASHINGTON POST. *U.S. touts Saudi Arabia fighter jet deal as a foreign policy, security and economic boon* [online]. 2011 [cit. 2012-04-23]. Dostupné z: http://www.washingtonpost.com/world/national-security/massive-us-saudi-arms-deal-seen-as-a-foreign-policy-security-and-economic-boon/2011/12/29/gIqATNWQPP_story.html

⁶¹ CIA WORLD FACTBOOK. *UNITED ARAB EMIRATES* [online]. [cit. 2012-04-23]. Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ae.html>

státům počátku roku 2010 umožněno umístit v zemi baterie protiraketového systému Patriot⁶² a v prosinci 2011 byla podepsána dohoda se Spojenými státy o nákupu moderního systému protiraketové obrany v hodnotě 3,5 miliard amerických dolarů⁶³. Spojené arabské emiráty zde očividně následují trend Saúdské Arábie a v tomto případě je nejspíše jasné, před kým má systém protiraketové obrany bránit.

3.5.4 Írán a Bahrajn

Vztahy Íránu a Bahrajnu byly značně poznamenány íránskou snahou exportovat revoluci do zahraničí v 80. a 90. letech. Přestože se ekonomické a diplomatické vztahy obou zemí od té doby zlepšily, nedávné nepokoje většinového šíitského obyvatelstva v Bahrajnu vedly k napětí mezi Íránem a Bahrajnem. Bahrajn následně obvinil Írán z podpory šíitské opozice a že se vměšuje do vnitřní politiky cizí země a Írán kontroval tím, že bahrajnská monarchie potlačuje místní šíitské obyvatelstvo. Následná diplomatická přestřelka vyvrcholila výrokem ájatolláha Chameneího, že Bahrajn byl 14. provincií Íránu⁶⁴. Bahrajn konzistentně obhajuje íránské právo na nukleární program pro mírové účely⁶⁵, přesto se však obává, že by Írán mohl vyvíjet nukleární zbraň. Bahrajnský korunní princ ve svém rozhovoru⁶⁶ v roce 2007 pro britský deník Times řekl, že: „Přestože nemají (Íránci) v současnosti bombu, tak

---

⁶² THE GUARDIAN. *US raises stakes on Iran by sending in ships and missiles* [online]. [cit. 2012-04-21]. Dostupné z: <http://www.guardian.co.uk/world/2010/jan/31/iran-nuclear-us-missiles-gulf>

⁶³ REUTERS. *U.S. in \$3.5 billion arms sale to UAE amid Iran tensions* [online]. 2011 [cit. 2012-04-23]. Dostupné z: <http://www.reuters.com/article/2011/12/31/us-usa-uae-iran-idUSTRE7BU0BF20111231>

⁶⁴ THE WASHINGTON TIMES. *No Iranian role found in Bahrain unrest* [online]. [cit. 2012-04-19]. Dostupné z: <http://www.washingtontimes.com/news/2011/nov/23/no-iranian-role-found-in-bahrain-unrest/>

⁶⁵ INTERNATIONAL INSTITUTE FOR STRATEGIC STUDIES. *First Plenary Session - Sh Khalid Al Khalifa* [online]. [cit. 2012-04-19]. Dostupné z: <http://www.iiss.org/conferences/the-iiss-regional-security-summit/manama-dialogue-2010/plenary-sessions-and-speeches/first-plenary-session/sh-khalid-al-khalifa/>

⁶⁶ IRAN CRISIS. *Bahrain accuses Iran of nuclear weapons lie* [online]. [cit. 2012-04-19]. Dostupné z: <http://www.irancrises.com/page1.php?id=210>

jí vyvíjejí“, zároveň varoval před možným konfliktem, který by destabilizoval oblast a urgoval Rusko a Čínu aby napomohly diplomatickému řešení. Je to poprvé, co některý z předních představitelů zemí Perského zálivu otevřeně obvinil Írán, že se snaží vyrobit nukleární zbraň. V zemi byly počátkem roku 2010 rozmístěny americké baterie protiraketového systému Patriot⁶⁷. Vzájemné vztahy obou zemí byly poškozeny ještě více, když v dubnu 2011 Bahrajn předložil OSN zprávu, ve které obviňuje Írán, že skrz Hizballáh podporuje oponenty bahrajnské vlády. Ve stejném roce také Bahrajn odsoudil dva občany Íránu za špionáž pro Íránské revoluční gardy⁶⁸.

3.5.5 Írán a Kuvajt

Bilaterální vztahy mezi Íránem byly negativně ovlivněny kuvajtskou podporou Iráku během Irácko-íránské války v letech 1980-1988. Vzájemné vztahy zhoršila i rozhodnutí Spojených států amerických ke konci Irácko-íránské války, aby kuvajtské tankery pluly pod vlajkou Spojených států a v doprovodu amerického námořnictva, které by je ochránilo před íránskými útoky. Po dvou dekádách napjatých vztahů však byly obě země schopny znovu navázat zpřetrhaná diplomatická pouta a úzce spolupracovat v některých ekonomických a bezpečnostních oblastech. I přestože Kuvajt přislíbil, že bude dodržovat všechny sankce Rady bezpečnosti OSN, které byly na Írán uvaleny, tak s nimi nesouhlasí a chce, aby byly zrušeny⁶⁹. Je proti vojenskému úderu vůči Íránu a volá po mírovém řešení íránských nukleárních ambic. Kuvajt, stejně jako většina dalších zemí z Perského zálivu, obhajuje íránské právo na vývoj

---

⁶⁷ THE GUARDIAN. *US raises stakes on Iran by sending in ships and missiles* [online]. [cit. 2012-04-21]. Dostupné z: <http://www.guardian.co.uk/world/2010/jan/31/iran-nuclear-us-missiles-gulf>

⁶⁸ MAIL & GUARDIAN ONLINE. *Bahrain jails trio for spying for Iran* [online]. [cit. 2012-04-19]. Dostupné z: <http://mg.co.za/article/2011-07-06-bahrain-jails-trio-for-spying-iran>

⁶⁹ KUWAIT NEWS AGENCY. *Kuwait In Compliance With UNSC Iran Sanctions Resolution Interior* [online]. [cit. 2012-04-21]. Dostupné z: <http://www.kuna.net.kw/ArticleDetails.aspx?id=1941524&language=en>

nukleárního programu pro mírové účely. Kuvajtský emír na březnovém summitu Ligy arabských států v roce 2012 toto znovu potvrdil, když řekl: „Využívání jaderné energie je právo Íránu a všech jiných zemí“⁷⁰. I přes všechna tato diplomatická úsilí Kuvajt očividně považuje Írán za hrozbu. V roce 2010 dovolil Spojeným státům, aby v zemi rozmístily baterie protiraketového systému Patriot⁷¹, jako součást protiraketového deštníku v oblasti a zároveň plánuje zmodernizovat vlastní baterie Patriot⁷².

3.5.6 Írán a Katar

I přes katarskou podporu Iráku během Irácko-Íránské války obě země po této válce udržovaly relativně dobré vzájemné vztahy. V posledních letech došlo k řadě mezistátních návštěv významných státníků obou zemí. Obě země úzce ekonomicky spolupracují zejména v oblasti ropy a zemního plynu. Na rozdíl od jiných zemí Perského zálivu Katar nekritizoval íránské vměšování během šíitského povstání v Bahrajnu. Katar oficiálně podporuje Írán v jeho snaze vyvíjet nukleární program pro mírové účely, ale zároveň vyjádřil obavy ohledně militarizace toho programu a následných závodů ve zbrojení v regionu⁷³. Stejně jako v některých dalších zemích Perského zálivu byl v Kataru počátkem roku 2010 rozmístěn systém americké protiraketové obrany Patriot⁷⁴.

⁷⁰ TEHRAN TIMES. *Kuwaiti emir says Iran has right to nuclear energy* [online]. [cit. 2012-04-21]. Dostupné z: <http://tehrantimes.com/politics/96479-kuwaiti-emir-says-iran-has-right-to-nuclear-energy>

⁷¹ THE GUARDIAN. *US raises stakes on Iran by sending in ships and missiles* [online]. [cit. 2012-04-21]. Dostupné z: <http://www.guardian.co.uk/world/2010/jan/31/iran-nuclear-us-missiles-gulf>

⁷² BBC. *US to sell Kuwait Patriot anti-ballistic missile system* [online]. [cit. 2012-04-21]. Dostupné z: <http://www.bbc.co.uk/news/world-middle-east-10945524>

⁷³ BLOOMBERG. *Clinton, in Mideast, Says Evidence Grows of Iran's Nuclear Plan* [online]. [cit. 2012-04-21]. Dostupné z: <http://www.bloomberg.com/apps/news?pid=newsarchive&sid=a7WhYGHU6Bdw>

⁷⁴ THE GUARDIAN. *US raises stakes on Iran by sending in ships and missiles* [online]. [cit. 2012-04-21]. Dostupné z: <http://www.guardian.co.uk/world/2010/jan/31/iran-nuclear-us-missiles-gulf>

3.5.7 Írán a Omán

Omán tradičně udržoval vřelé vztahy s Íránem, které se datují až do období vlády šáha. Omán byl jednou z prvních zemí, která normalizovala vztahy s post-revolučním Íránem na počátku osmdesátých let. Ze zemí Perského zálivu je Omán vnímán Íránem jako politicky nejbližší. Díky svým dobrým vztahům se Spojenými státy a Íránem může hrát roli prostředníka, toho Omán využil ke konci Irácko-iránské války, když zprostředkoval vzájemnou výměnu válečných zajatců mezi Spojenými státy a Íránem, kteří byli zajati během námořních střetů v Perském zálivu. I přes snahy ostatních zemí Perského zálivu odtrhnout Omán od Íránu, obě země podepsaly v letech 2009 a 2010 dohody o spolupráci v bezpečnostních otázkách a na počátku roku 2011 uspořádaly společné vojenské cvičení. Kromě toho Omán a Írán úzce spolupracují v ropném průmyslu. Omán stejně jako ostatní země Perského zálivu je proti jakýmkoliv vojenským úderům na Írán, které by mohly oblast destabilizovat⁷⁵.

3.6 Írán a Afghánistán

Až do pádu Tálibánu představoval tento stát pro Írán zdroj neustálých bezpečnostních rizik, což vyplývalo především z rozdílné ideologie dvou teokratických zemí. Během vlády Tálibánu v Afghánistánu byla íránská politika vůči Afghánistánu postavena na několika bodech, kterými bylo odmítání uznat vládu Tálibánu, snaha zabránit přímému vojenskému střetu s Tálibánem, podpora Severní aliance jako protivníka Tálibánu a aktivity na půdě OSN s cílem zmezinárodnit otázku afghánské budoucnosti. Po změně vládnoucí elity v Kábulu se vzájemné vztahy výrazně prohloubily, kdy vedle podepisování řady mezistátních smluv byly

---

⁷⁵ KATZMAN, Kenneth. Oman: Reform, Security, and U.S. Policy. *Congressional Research Service*. 2012.

zintensivněny i politické svazky obou zemí, které vyvrcholily návštěvou afghánského prezidenta Hamida Karzaiho v Teheránu v květnu 2006. Írán je jedním z předních států podílejících se na rekonstrukci Afghánistánu a podobně jako v případě Iráku má zájem, aby i v Kábulu byla stabilní vláda schopná účinně kooperovat s Teheránem. Íránská politika vůči Iráku a Afghánistánu se spíše spoléhá na používání diplomacie a prohlubování vzájemných vztahů, než k zastrašování a vynucování svých zájmů silou⁷⁶.

3.7 Írán a Pákistán

Pákistán je jedinou muslimskou zemí vlastníčí nukleární zbraně a zároveň se nachází na hranicích Íránu. Nicméně pákistánský arzenál je namířen především proti Indii. Ačkoli Islámábád v minulosti společně se Saúdskou Arábií výrazně podporoval wahábistickou verzi islámu v Afghánistánu a pákistánské jaderné testy byly provedeny nedaleko íránských hranic, tak v současnosti prakticky neexistují výraznější rozpory mezi oběma státy. Navíc íránský jaderný program je spojen s kontroverzní postavou pákistánského vědce Abdula K. Chana, který íránskému programu v minulosti napomáhal. Aktuální bilaterální vztahy mezi Teheránem a Islámábádem se orientují zejména na energetické otázky a možným sporným tématům se oba státy raději vyhýbají. Do budoucna nelze předpokládat, že by se potenciální jaderný Írán mohl dostat s Pákistánem do vážné roztržky, která by přerostla v ozbrojený konflikt. Pákistán totiž vede vyčerpávající spory s Indií a druhému obdobnému problému by se zřejmě snažil ze všech sil vyhnout, a s Teheránem by proto udržoval z pragmatického hlediska spíše přátelské vztahy. Přesto nelze vyloučit, že by se Pákistán cítil íránským arzenálem

---

⁷⁶ MILANI, Mohsen: Iran's Policy Towards Afghanistan. *The Middle East Journal*. 2006.

ohrožen, protože by do jisté míry determinoval islámábádskou zahraniční politiku, ačkoli by byl kapacitně omezenější⁷⁷.

3.7 Írán a terorismus

V neposlední řadě je třeba také zmínit napojení Íránu na teroristické organizace. Od dob Islámské revoluce byl Írán jedním ze světově nejaktivnějších sponzorů terorismu. Teherán financoval, vyzbrojoval a cvičil i jinak podporoval různé teroristické organizace. Jeho podpora teroristických skupin se neomezila pouze na region Perského zálivu, ale také podporoval teroristické skupiny v Palestině, Bosně i na Filipínách. Írán byl opakovaně obviněn, že stál v pozadí několika teroristických útoků namířených proti americkým cílům v regionu a v současnosti vzbuzuje nejvíce pozornosti údajná nepřímá podpora teroristů operujících v Iráku a v Afghánistánu. Blízké vztahy s těmito skupinami umožňují Teheránu ovlivňovat vývoj ve svém okolí, aniž by musel být do jednotlivých situací přímo zapojen a spojován s nimi. Takové jednání se setkává s velkou kritikou mezinárodního společenství, přičemž se zejména Spojené státy americké obávají možného masivního exportu terorismu podporovaného Íránem za hranice blízkovýchodního regionu. V souvislosti s íránským nukleárním programem se mluví zejména o možnosti transferu nukleárních zbraní teroristickým skupinám, nicméně tato možnost je nepravděpodobná. I přes íránskou podporu teroristických skupin, nikdy jim neposkytla biologické, chemické či jiné zbraně hromadného ničení a zřejmě to neudělá ani v budoucnosti, kvůli možným dopadům⁷⁸.

---

⁷⁷ CHUBIN, Litwak. Debating Iran's Nuclear Aspirations. *The Washington Quarterly*, 2003.

⁷⁸ BYMAN, Daniel. Iran, Terrorism, and Weapons of Mass Destruction, *Studies in Conflict & Terrorism*. 2008.

4 ZÁVĚR

Íránský nukleární program ušel od svého vzniku dlouhou cestu. I přes veškeré snahy mezinárodního společenství a sankcí Írán nadále pokračuje ve vývoji svého nukleárního programu. Ovšem důležitým faktem zůstává, že neexistují žádné důkazy, že by Írán vlastnil nukleární zbraně. I když problematické vztahy má Írán s Mezinárodní agenturou pro atomovou energii. Komplikování inspekcí, zdržovací taktika a neuspokojivé zdůvodnění jednotlivých částí programu vedou k podezření, že se Írán snaží získat potřebné kapacity pro výrobu nukleárních zbraní. Nicméně se dá předpokládat, že i přes pokračující mezinárodní tlak se bude Írán snažit ve svém nukleárním programu pokračovat a nedokončené části programu by tak byly poměrně brzy dokončeny. Společně s vývojem pokročilých balistických raket by se proto Írán mohl v budoucnu zařadit do nukleárního klubu.

Spojené státy americké vidí Írán jako hlavní bezpečnostní hrozbu v regionu. Írán je obviňován z podpory terorismu, nedodržování lidských práv a snahy vyvíjet nukleární zbraň. Konfrontační rétorika Mahmúda Ahmadínežáda ohledně zničení Izraele jenom přilívá olej do ohně. I přes všechny sankce a nabídky ekonomických balíčků ze strany Spojených států Írán nehodlá ustoupit od svého nukleárního programu. V oblasti americko-íránských vztahů je íránský nukleární program hlavní překážkou ke zlepšení vzájemných vztahů.

Rusko, které se stalo hlavním dodavatelem nukleárních technologií a materiálu pro Írán je ve svém postoji k Íránu benevolentnější. Kvůli svým ekonomickým vazbám na Írán je v otázkách sankcí proti Íránu zdrženlivější. To však neznamená že by bylo v zájmu Ruska, aby Írán vlastnil nukleární zbraň. Rusko už vyslalo signály, že je ochotno vyvinout větší tlak na Írán. Za zmíněnou pomoc v íránské krizi nejspíš bude chtít ústupky v některých oblastech ze strany Spojených států, což může být

budoucí východní rozšíření NATO nebo plány na výstavbu raketového deštníku v Evropě.

Turecko využilo svých vřelých vztahů se západem a Íránem, aby se zhostilo role mediátora íránské krize. Turecká snaha vyřešit nastalou situaci je obdivuhodná, i když k cíli je to ještě daleko. Nicméně možná eskalace této krize by mohla zkomplikovat dobré vztahy Turecka se Spojenými státy a Íránem.

Současný nukleární program v Íránu je vedený tak, že je ho možné využít jak k civilním účelům, tak i k výrobě nukleárních zbraní. Tato skutečnost v kombinaci s konfrontační rétorikou Mahmúda Ahmadínežáda, který volá po zničení Izraele logicky má důsledek, že Izrael má obavy o národní bezpečnost státu. Izrael už dvakrát v historii letecky udeřil na podobná zařízení, poprvé v roce 1981 v Iráku a podruhé v roce 2007 v Sýrii. Záhadné úmrtí íránských vědců v posledních letech, jsou jedním z příkladů zhoršujících se vztahů obou zemí. Pokud by se konfrontační chování Íránu v budoucnosti nezměnilo, nemůžeme vyloučit vojenský úder ze strany Izraele na íránská jaderná zařízení.

Všechny země Perského zálivu oficiálně podporují íránské právo na vývoj nukleární technologie pro civilní účely a odsuzují řešení této situace silou. Tyto země se však už několik desetiletí obávají růst moci Íránu, což vyústilo ve založení Rady pro spolupráci arabských států v Zálivu (*Cooperation Council for the Arab States of the Gulf*). Země Perského zálivu se zatím vyhýbaly kritickým komentářům ohledně íránské nukleárního programu. Íránské vměšování se do vnitřních záležitostí Bahrajnu se však neobešlo bez negativní odezvy od některých zemí Perského zálivu. Většina zemí v této oblasti se rozhodla pro nákup amerických zbraní a to hlavně protiraketového systému Patriot, což nasvědčuje, že se cítí ohroženy možným vývojem situace. Nejrazantnější je v této oblasti Saúdská Arábie, která se obává Íránu jako rivala v soutěži

o pozici regionálního hegemona. V případě, že by Írán získal nukleární zbraň, je jisté, že by došlo k narušení rovnováhy moci v regionu v neprospěch Saúdské Arábie. Saúdská Arábie proto utratila v roce 2010 za moderní americké zbraně až třicet miliard amerických dolarů⁷⁹.

Pákistán, který jako jediný muslimský stát vlastní nukleární zbraně, se zatím vyhýbá možným sporům s Íránem ohledně íránského nukleárního programu, neboť v současné době už má dost sporů se sousední nukleární Indií. V neposlední řadě afghánská vláda je příliš vyčerpávaná svými interními problémy s povstalci, než aby se zabývala nukleárním programem Íránu.

Problematika íránského nukleárního programu spočívá v tom, že by se se svým nukleárním programem mohl v budoucnu stát vzorem i pro další země, které by ho mohly následovat a znamenaly by pro stávající nukleární mocnosti i další země bezpečnostní hrozbu. Proto je pro všechny zúčastněné i nezúčastněné země výhodnější, aby se počet jaderných zemí nezvyšoval. Situace okolo íránského nukleárního programu je poměrně složitá, což dokládají neúspěšné pokusy omezit jeho nukleární program.

---

⁷⁹ THE WASHINGTON POST. *U.S. touts Saudi Arabia fighter jet deal as a foreign policy, security and economic boon* [online]. 2011 [cit. 2012-04-23]. Dostupné z: http://www.washingtonpost.com/world/national-security/massive-us-saudi-arms-deal-seen-as-a-foreign-policy-security-and-economic-boon/2011/12/29/gIQATNWQPP_story.html

5 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ

BBC. *Iran nuclear programme 'solely civilian' - Turkish PM* [online]. 2012 [cit. 2012-04-17]. Dostupné z: http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/8570842.stm

BBC. *Iran threatens to block Strait of Hormuz oil route* [online]. 2011 [cit. 2012-04-23]. Dostupné z: <http://www.bbc.co.uk/news/world-middle-east-16344102>

BBC. *Kremlin bans sale of S-300 missile systems to Iran* [online]. 2010 [cit. 2012-04-23]. Dostupné z: <http://www.bbc.co.uk/news/world-europe-11388680>

BBC. *Powers agree Iran nuclear package* [online]. 2006 [cit. 2012-04-23]. Dostupné z: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/5037678.stm>

BBC. *US to sell Kuwait Patriot anti-ballistic missile system* [online]. [cit. 2012-04-21]. Dostupné z: <http://www.bbc.co.uk/news/world-middle-east-10945524>

BEE, Ronald . *The Axis of Upheaval: Iraq, Iran and North Korea. Headline Series*. 2006.

BYMAN, Daniel. *Iran, Terrorism, and Weapons of Mass Destruction, Studies in Conflict & Terrorism*. 2008.

CALABRESE, John. *Turkey and Iran: Limits of a Stable Relationship, British Journal of Middle Eastern Studies*. 1998.

CIA WORLD FACT BOOK. *Iran* [online]. [cit. 2012-04-10]. Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ir.html>

CIA WORLD FACTBOOK. *UNITED ARAB EMIRATES* [online]. [cit. 2012-04-23]. Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ae.html>

CNN. *Iraq's al-Maliki to U.S., Iran: Stop proxy war in my country* [online]. 2007 [cit. 2012-04-23]. Dostupné z: <http://edition.cnn.com/2007/WORLD/europe/01/31/wednesday/index.html>

CNN. *Report: Iran nuclear scientist killed in car bomb blast* [online]. 2012 [cit. 2012-04-23]. Dostupné z: http://articles.cnn.com/2012-01-11/middleeast/world_asia_iran-scientist-killed_1_iranian-nuclear-scientists-natanz-isfahan?_s=PM:MIDDLEEAST

CNN. *Who's killing Iranian nuclear scientists?* [online]. 2012 [cit. 2012-04-23]. Dostupné z: <http://articles.cnn.com/2012-01->

11/middleeast/world_meast_iran-who-kills-scientists_1_iranian-nuclear-scientists-iranian-regime-natanz?_s=PM:MIDDLEEAST

EHTESHAMI, A. Iran-Iraq Relations After Saddam. *The Washington Quarterly*. 2003.

EUROPEAN DIALOGUE: Patriot Missile Procurement Sparks Controversy in Turkey [online]. [cit. 2012-04-17]. Dostupné z: <http://eurodialogue.org/Patriot-Missile-Procurement-Option-Sparks-Controversy-In-Turkey>

FEICKERT, Andrew. Iran's Ballistic Missile Capabilities. *CRS Report for Congress*. 2004.

BAGHAT, Gawat. Nuclear Proliferation: The Islamic Republic of Iran. *International Studies Perspectives*. 2006.

GHARAGOUZLOO, Iraj. U.S. Iranian Relations: The Road Ahead. *Strategic Research Project*. 2010.

GÜRZEL, Aylin a Eyüp ERSOY. Turkey and Iran's Nuclear Program. *Middle East Policy*. 2012.

HAARETZ. *IDF staged drills over Gibraltar, in preparation for Iran strike* [online]. 2009 [cit. 2012-04-23]. Dostupné z: <http://www.haaretz.com/news/idf-staged-drills-over-gibraltar-in-preparation-for-iran-strike-1.275260>

HEYDARIAN, Richard. Iran-Saudi Relations: Rising Tensions and Growing Rivalry. *Foreign Policy in Focus*. 2010.

CHUBIN, Litwak. Debating Iran's Nuclear Aspirations. *The Washington Quarterly*, 2003.

IAEA. *IAEA Board Report, 18 November 2011* [online]. 2011 [cit. 2012-04-23]. Dostupné z: <http://www.iaea.org/Publications/Documents/Board/2011/gov2011-65.pdf>

INTERNATIONAL INSTITUTE FOR STRATEGIC STUDIES. *First Plenary Session - Sh Khalid Al Khalifa* [online]. [cit. 2012-04-19]. Dostupné z: <http://www.iiss.org/conferences/the-iiss-regional-security-summit/manama-dialogue-2010/plenary-sessions-and-speeches/first-plenary-session/sh-khalid-al-khalifa/>

IRAN WATCH. *IRAN'S NUCLEAR PROGRAM* [online]. [cit. 2012-04-23]. Dostupné z: <http://www.iranwatch.org/wmd/wmd-nucleaessay-footnotes.htm>

INSTITUTE FOR PALESTINE STUDIES. The Israel-Iran Connection. *Journal of Palestine Studies*. 1987.

IRAN CRISIS. *Bahrain accuses Iran of nuclear weapons lie* [online]. [cit. 2012-04-19]. Dostupné z: <http://www.irancrises.com/page1.php?id=210>

KATZMAN, Kenneth. Iran's Activities and Influence in Iraq. *CRS Report for Congress*. 2007.

KATZMAN, Kenneth. Oman: Reform, Security, and U.S. Policy. *Congressional Research Service*. 2012.

KUWAIT NEWS AGENCY. *Kuwait In Compliance With UNSC Iran Sanctions Resolution Interior* [online]. [cit. 2012-04-21]. Dostupné z: <http://www.kuna.net.kw/ArticleDetails.aspx?id=1941524&language=en>

LARABEE, Stephen. Turkey Rediscovered the Middle East. *Foreign Affairs*. 2007.

LUBNA-ABID, Ali. Historic US – Iran Relations: Revisiting Ideology and Geostrategy. *Pakistan Journal of American Studies*. 2008.

MAIL & GUARDIAN ONLINE. *Bahrain jails trio for spying for Iran* [online]. [cit. 2012-04-19]. Dostupné z: <http://mg.co.za/article/2011-07-06-bahrain-jails-trio-for-spying-iran>

MSNBC. *Saudis clear Israel to bomb Iran?* [online]. 2010 [cit. 2012-04-23]. Dostupné z: http://www.msnbc.msn.com/id/37653040/ns/world_news-mideast_n_africa/t/saudis-clear-israel-bomb-iran/

NAJI, Saeid. US-Iran Relations in the Post-Cold War Geopolitical Order. *Asian Social Science*. 2011

NUCLEAR THREAT INITIATIVE. *Iran* [online]. [cit. 2012-04-23]. Dostupné z: <http://www.nti.org/country-profiles/iran/>

SQUASSONI, Sharon. Iran's Nuclear Program: Recent Development: *CRS Report for Congress* [online]. 2006 [cit. 2012-03-12]. Dostupné z: <http://www.fas.org/sgp/crs/nuke/RS21592.pdf>

RADIO FREE EUROPE. *Russia: Why Is The Kremlin Retreating From Bushehr?* [online]. 2007 [cit. 2012-04-23]. Dostupné z: <http://www.rferl.org/content/article/1075472.html>

REUTERS. *Saudi king urged U.S. to attack Iran: WikiLeaks* [online]. 2010 [cit. 2012-04-23]. Dostupné z: <http://www.reuters.com/article/2010/11/29/us-wikileaks-usa-idUSTRE6AP06Z20101129>

REUTERS. *U.S. in \$3.5 billion arms sale to UAE amid Iran tensions* [online]. 2011 [cit. 2012-04-23]. Dostupné z: <http://www.reuters.com/article/2011/12/31/us-usa-uae-iran-idUSTRE7BU0BF20111231>

SECURITY COUNCIL. *Resolution 1696* [online]. [cit. 2012-04-23]. Dostupné z: <http://daccess-ods.un.org/TMP/940544.158220291.html>

SECURITY COUNCIL. *Resolution 1737* [online]. [cit. 2012-04-23]. Dostupné z: <http://daccess-ods.un.org/TMP/3879183.5308075.html>

SECURITY COUNCIL. *Resolution 1929* [online]. [cit. 2012-04-23]. Dostupné z: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N10/396/79/PDF/N1039679.pdf?OpenElement>

TEHRAN TIMES. *Kuwaiti emir says Iran has right to nuclear energy* [online]. [cit. 2012-04-21]. Dostupné z: <http://tehrantimes.com/politics/96479-kuwaiti-emir-says-iran-has-right-to-nuclear-energy>

THE GUARDIAN. *US raises stakes on Iran by sending in ships and missiles* [online]. [cit. 2012-04-21]. Dostupné z: <http://www.guardian.co.uk/world/2010/jan/31/iran-nuclear-us-missiles-gulf>

THE NEW YORK TIMES. *Heavy Absentee Voting by Iranians in Iraq* [online]. 2009 [cit. 2012-04-23]. Dostupné z: http://www.nytimes.com/2009/06/13/world/middleeast/13baghdad.html?_r=1

THE WASHINGTON POST. *U.S. touts Saudi Arabia fighter jet deal as a foreign policy, security and economic boon* [online]. 2011 [cit. 2012-04-23]. Dostupné z: http://www.washingtonpost.com/world/national-security/massive-us-saudi-arms-deal-seen-as-a-foreign-policy-security-and-economic-boon/2011/12/29/gIQATNWQPP_story.html

THE WASHINGTON TIMES. *No Iranian role found in Bahrain unrest* [online]. [cit. 2012-04-19]. Dostupné z: <http://www.washingtontimes.com/news/2011/nov/23/no-iranian-role-found-in-bahrain-unrest/>

UNITED STATES DEPARTMENT OF STATE. *Patterns of Global Terrorism* [online]. 2003 [cit. 2012-04-23]. Dostupné z: <http://www.state.gov/documents/organization/31912.pdf>

U.S. Energy Information Administration: *Iran* [online]. [cit. 2012-04-08]. Dostupné z: <http://www.eia.gov/countries/country-data.cfm?fips=IR>

WHITE HOUSE. *National Strategy to Combat Weapons of Mass Destruction* [online]. 2002 [cit. 2012-04-10]. Dostupné z: <http://www.fas.org/irp/offdocs/nspd/nspd-wmd.pdf>

6 RESUMÉ

Iran's nuclear program is one of the most polarizing issues in one of the world's most volatile regions. While American and European officials believe Tehran is planning to build nuclear weapons, Iran's leadership says that its goal in developing a nuclear program is to generate electricity without dipping into the oil supply it prefers to sell abroad, and to provide fuel for medical reactors. The nuclear program of Iran was launched in the 1950s with the help of the United States as part of the Atoms for Peace program. The participation of the United States and Western European governments in Iran's nuclear program continued until the 1979 Iranian Revolution that toppled the Shah of Iran. After the 1979 revolution, the Iranian government temporarily disbanded elements of the program, and then revived it with less Western assistance than during the pre-revolution era. From the beginning of 1990s, Russia provided Iran with Russian nuclear experts, and technical information. The current crisis started in August 2002, when Iranian dissident group National Council of Resistance of Iran publicly revealed the existence of two nuclear sites under construction: a uranium enrichment facility in Natanz, and a heavy water facility in Arak.

The subject of the work is to analyse power ambitions of Iran and its nuclear programme. It will focus on the impact of the Iranian nuclear programme on the relations with United States, Russia, and the countries in the region. The work has two parts. The first part of the work will concern the historical development of the Iranian nuclear program. I will analyze the Iranian motivation to develop nuclear technology and possible impacts of that decision. In the second part of my work I will focus on impact of the Iranian nuclear program on the foreign relations with other countries in the region. This analysis of relations will include the United States of America, the Russian Federation, the Persian Gulf countries, Israel, Turkey, Pakistan and Afghanistan.

7 PŘÍLOHY

GUESS WHO'S BUILDING NUCLEAR POWER PLANTS.

The Shah of Iran is sitting on top of one of the largest reservoirs of oil in the world.

Yet he's building two nuclear plants and planning two more to provide electricity for his country.

He knows the oil is running out — and time with it.

But he wouldn't build the plants now if he doubted their safety. He'd wait. As many Americans want to do.

The Shah knows that nuclear energy is not only economical, it has enjoyed a remarkable 30-year safety record. A record that was good enough for the citizens of Plymouth, Massachusetts, too. They've approved their second nuclear plant by a vote of almost 4 to 1. Which shows you don't have to go as far as Iran for an endorsement of nuclear power.

NUCLEAR ENERGY. TODAY'S ANSWER.

BOSTON EDISON · EASTERN UTILITIES ASSOCIATES · NEW ENGLAND POWER COMPANY
PUBLIC SERVICE COMPANY OF NEW HAMPSHIRE · NEW ENGLAND GAS AND ELECTRIC COMPANIES.

Příloha č. 1, Reklama amerických společností propagující jadernou energii, zdroj: http://en.wikipedia.org/wiki/Nuclear_program_of_Iran

Příloha č. 2, Možné trasy, které použije Izrael v případě leteckého útoku na iránská jaderná zařízení, zdroj: <http://www.bbc.co.uk/news/world-middle-east-17115643>

Příloha č. 3, Americký protiraketový systém Patriot, který je v současnosti rozmístěn v několika zemích Perského zálivu, zdroj: http://en.wikipedia.org/wiki/MIM-104_Patriot